

ІІІ. НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ І ГРОМАДЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ. ВИХОВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Іван Кравченко

ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Одне з головних завдань, яке є пріоритетним для нашої держави на сьогодні – це виховання почуття патріотизму на засадах духовності, моральності, формування високої громадської свідомості й любові до рідного народу та Батьківщини в молодого покоління, а зокрема – майбутніх педагогів.

Важливим та актуальним є концептуальне осмислення на новому рівні наукових та прикладних засад громадянського виховання, визначення його суті, цілей і завдань, обґрунтування ефективних принципів, засобів і методів формування у майбутніх педагогів високих громадянських якостей. Тому важливим аспектом у цьому контексті є мотивація їхньої громадської активності. Це стане також запорукою небайдужості прийдешніх поколінь, яких виховуватимуть майбутні педагоги. Найкращою мотивацією до безкорисної суспільної праці є почуття гордості за свою державу, співпереживання за минуле, співпричетність до творення її сьогодення та майбутнього. Саме тому громадянське виховання майбутніх педагогів є одним з найголовніших пріоритетів молодіжної політики в Україні.

Громадянське виховання є складовою частиною загального виховного процесу. Воно являє собою систематичну і цілеспрямовану діяльність органів державної влади і громадських організацій з формування у громадян високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, готовності до виконання громадянських і конституційних обов'язків. Громадянське виховання включає у себе соціальні, цільові, функціональні, організаційні та інші аспекти, володіє високим рівнем комплексності, тобто охоплює своїм впливом усі покоління і пронизує усі сторони життя: соціально-економічну, політичну, духовну, правову, педагогічну, спирається на освіту, культуру, історію, державу, право.

Громадянське виховання, на думку І. Кецик, убачається у вихованні певних громадянських якостей, а саме: громадянська самосвідомість, громадянська відповідальність, громадянська совість, громадянська мужність. Вищезазначені якості, стверджує автор, а також патріотизм, гуманізм, толерантність, взаєморозуміння, благодійність, громадянська активність й ініціативність – усе це містить-

ся в основі виховання свідомого громадянина, що постає провідним завданням сучасного громадянського виховання підростаючого покоління [3, с. 89-94].

Психолог І. Бех у своїх працях розглядає громадянське виховання як таке, що поєднує в собі кілька різновидів виховання і «спрямоване, перш за все, на патріотичне і правове», хоча при цьому не виключає моральності [1].

Побудова громадянського суспільства змінює мету, зміст і методи підготовки кадрів у вищій школі. Сучасному суспільству потрібні фахівці з активною громадянською позицією. Це актуалізує завдання громадянської освіти й виховання, позитивного ставлення до таких понять, як моральна та правова поведінка, любов до Батьківщини, захист інтересів держави та особистості. Для досягнення професійного та соціального успіху майбутнім педагогам недостатньо професійних знань, їм необхідні знання про свої громадянські права й свободи, здатність їх захистити, навички участі в соціальних проектах [2, с. 365].

Започатковувати громадянське виховання потрібно з ранніх років, уже в дошкільному закладі, активно продовжувати у школі. Задля цього педагог, який зобов'язаний готувати свідомого громадянина України, повинен бути сам громадянсько зрілим. Громадянсько зрілий вчитель буде спроможним сформулювати особистість, в якій би органічно поєднувалися «високі моральні чесноти, громадянська зрілість, патріотизм, професійна компетентність, самоактивність, творчі начала, почуття обов'язку й відповідальності перед суспільством, Батьківщиною» [4].

Ураховуючи нові суспільно-політичні реалії в Україні після Революції гідності, обставини, пов'язані з російською агресією, війна, виховання в майбутніх педагогів почуття патріотизму, відданості загальнодержавній справі зміцнення країни, активної громадянської позиції набуває все більшого значення.

Актуальним є організація збирання та поширення інформації про героїчні вчинки українських військовослужбовців, бійців добровольчих батальйонів у ході російсько-української війни, волонтерів та інших громадян, які зробили значний внесок у зміцнення обороноздатності України та представлення цих здобутків різноманітних заходах, акціях у вищих педагогічних закладах. Також відомо, що виховання формується на прикладах історії становлення Української державності, українського козацтва, героїки визвольного руху, досягнень у галузі політики, освіти, науки, культури і спорту. Варто залучати це на заняття до майбутніх педагогів та акцентувати на цьому увагу в поза навчальний час.

У концепції громадянського виховання зазначається, що вищі навчальні заклади не можуть бути індеферентними, вони повинні стати окремим, автономним суб'єктом процесу громадянського виховання. Вищим навчальним педагогічним закладам треба виховувати у майбутніх педагогів вміння робити власні об'єктивні оцінки, щодо різних життєвих явищ та подій, щодо самих людей та сенсу життя і завдяки цьому протистояти механічному та експансивному нав'язуванню ззовні готових, часто сумнівного змісту і походження еталонів та орієнтирів. Важливим є також виховання свідомого і відповідального ставлення до прав та обов'язків громадян відповідно до державного законодавства. Активна протидія правовому нігі-

лізму. Повага до Конституції, державних символів та їх активний захист від будь-яких посягань з боку несвідомих членів суспільства.

Заохочення у вихованні громадянської активності майбутніх вчителів відбувається завдяки засобам педагогіки. Важливо підібрати ті методи та прийоми, які сприятимуть розвитку самоорганізації та самоврядування студентів. Йдеться про практичні навички та їх застосування у життєвих ситуаціях. Адже формування громадянської активності включає в себе такі компоненти, як участь у громадському житті, відповідальність, формування громадянської компетентності, ставлення до людей, ставлення громадянина до інститутів влади, вивчення демократичних цінностей [2, с. 365].

Формуванню рівня сформованості громадянської самосвідомості, світогляду, соціальної активності сприяє комплексний підхід до вирішення проблеми громадянського виховання, коли студенти-вчителі задіяні в різні види навчально-виховного процесу не тільки на навчальних заняттях, але і під час різноманітних виховних заходів, спрямованих на формування якостей особистості громадянина України.

Проблема громадянського виховання є однією із вічних проблем. А питання виховання громадянської активності у майбутніх вчителів є пріоритетним в умовах українського державотворення. Підготовка майбутнього педагога до здійснення громадянського виховання дітей має бути різноаспектною та охоплювати основні напрями громадянської освіти особистості. Реалізація цих напрямів забезпечить підготовку фахівців з почуттям власної відповідальності за розвиток і виховання дітей, здатних осмислювати власну педагогічну діяльність з громадянських позицій. У процесі фахової підготовки майбутніх вихователів необхідно застосувати інтегрований підхід та різноманітні творчі завдання, що будуть сприяти професійному становленню студентів.

Список використаної літератури

1. Бех І. Д. Почуття громадянськості у вчинковому вираженні / І. Д. Бех // Формування громадянської компетентності учнівської молоді: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (8-9 лют. 2005 р.) – Х.: ХОНМІБО, 2005. – С. 8-19.

2. Войчун О.В. Особливості виховання громадянської активності майбутніх вчителів (на прикладі спеціальності «Фізичне виховання») / О.В. Войчун // Єдність навчання і наукових досліджень – головний принцип університету : збірник наукових праць звітної-наукової конференції викладачів університету за 2012 рік, 9-10 лютого 2013 року / укл. Г. І. Волинка, О. В. Уваркіна, О. П. Ємельянова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – С. 364-366

3. Кецик У. В. Формування громадянських якостей в учнівській молоді / У. В. Кецик // Гуманістично спрямований виховний процес і становлення особистості: зб. наук. пр. / АПН України. Ін-т проблем виховання. – К., 2001. – Кн. 1. – С. 89-94.

4. Мироненко Т.П. Формування громадянської зрілості в майбутніх учителів: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Тетяна Платонівна Мироненко – Одеса, 2001. – 243 с.